

The background is a solid green color with several white, wavy, organic lines that meander across the page, creating a sense of movement and flow. These lines are not perfectly smooth, giving them a hand-drawn or natural feel.

Routeplan:

**Goede zorg
voor het kalf**

Inhoud

Inleiding	3
In de keten:	
Fokkerij	7
Geboorte en geboortebedrijf	8
Transitiefase	10
Verzamelcentra	12
Kalverhouderij	13
Weerbaarheid van het kalf	15
Samenvattend	16
Bijlage: Uitgevoerde acties uit het plan 'Vitaal, Gezond en Duurzaam Kalf, 2016'	17

Inleiding

De Nederlandse (rund)veehouderij staat in de belangstelling van de Nederlandse politiek en maatschappij. Daarbij spelen diverse vraagstukken een rol op het gebied van diergezondheid, dierenwelzijn, circulariteit (grondstoffefficiëntie), bodemkwaliteit, klimaat, milieudruk (waterkwaliteit, luchtkwaliteit, stikstofdepositie) en biodiversiteit. Dit Routeplan is een startpunt voor een dialoog om aan een toekomstbestendige en dierwaardige veehouderij te werken. De melkvee- en kalversector erkennen hun verantwoordelijkheid voor een goede zorg voor het kalf, door de gehele keten heen. Door de soms conflicterende belangen bij verschillende thema's is een afweging op basis van integraliteit onontkoombaar en noodzakelijk.

Ontwikkeling routeplan

Om de zorg voor het kalf door de keten heen verder te verbeteren hebben partijen in de keten (melkveehouderijsector, kalversector, veehandel en -transport) een routeplan opgesteld. De ketenpartijen ambiëren een intensievere samenwerking met overheid en maatschappij om tot een verdere verbetering te komen van de zorg voor het kalf en gezamenlijk bij te dragen aan voedzame zuivel- en vleesproducten. Het routeplan is het startpunt voor een dialoog met de achterban, overheid en maatschappij. Met het routeplan wordt verdere invulling gegeven aan onderdelen uit sectorale verduurzamingsplannen van de zuivel- en kalversector (tot 2030) die gericht zijn op goede zorg voor het kalf. Tegelijkertijd wordt rekening gehouden met reeds gemaakte stappen en met de ontwikkelingen binnen Nederland en de Europese Unie (EU).

Leeswijzer

Dit routeplan bouwt voort op eerder gemaakte stappen in de keten. Deze stappen worden eerst toegelicht. Vervolgens worden ontwikkelingen van de sector, in Nederland en de EU, en de afzet voor kalfsvlees weergegeven. Het routeplan voor goede zorg voor het kalf strekt zich uit vanaf het moment dat een koe wordt geïnsemineerd tot en met het moment dat het kalf geslacht wordt. Per fase in de levensloop van het kalf worden uitdagingen/opgaves besproken en zijn acties geformuleerd.

Fundament gelegd

In 2016 hebben partijen in de keten de 'Totaal aanpak Vitaal, Gezond en Duurzaam Kalf' opgesteld. Ook daarin stond een optimale zorg voor het kalf centraal. Bij de uitvoering van deze aanpak zijn belangrijke stappen gezet in de verbetering van de zorg voor het kalf. Daar bouwen we nu op voort.

Een optimale zorg voor het kalf. Dat was de kern van het plan 'Vitaal, Gezond en Duurzaam (VGD) kalf' van de Nederlandse melkveehouderij, kalversector en Vee&Logistiek Nederland dat in 2016 verscheen. Het plan is grotendeels uitgevoerd (zie bijlage). Tijd voor nieuwe ambities.

Om verdere stappen ter verbetering van de zorg voor het kalf te zetten, is samenwerking en het uitwisselen van informatie een belangrijke sleutel voor succes. Met de invoering van het Kalf Volg Systeem (KVS) is hiervoor een belangrijk fundament ontwikkeld. Het KVS is een centrale database waarin gegevens over kalveren worden vastgelegd op het moment dat kalveren worden verplaatst van melkveehouderij naar verzamelcentrum en naar kalverhouder. De komende jaren kan het KVS verder worden uitgebouwd tot een compleet kennisinformatiesysteem voor alle schakels in de keten. Met de verzamelde kennis kunnen partijen in de keten de zorg voor het kalf verbeteren.

De uitvoering van het plan 'Vitaal, Gezond en Duurzaam kalf' heeft ervoor gezorgd dat het Kalf Volg Systeem als basis staat. Daarmee zijn de kwaliteitsborgingssystemen van de verschillende schakels in de keten verbonden. De basiseisen voor kalveren bestemd voor de kalfsvleesproductie hebben geleid tot verbeteringen door de keten heen. Door de invoering van het Kalf Volg Systeem is de registratie van kalveren verbeterd, de borging van de 14 dagen leeftijd op het melkveebedrijf heeft zich bewezen en professionalisering van de kalverhandelaar en het verzamelcentrum staat. Daarnaast heeft het ervoor gezorgd dat kalveren die niet voldoen aan de eisen, zoals een gewenst gewicht, een verlengde zorgplicht krijgen op het melkveebedrijf totdat het gewenste gewicht is bereikt. Een verlengde zorgperiode houdt in dat kalveren die op 14 dagen leeftijd nog niet voldoen aan de eisen daar de tijd voor krijgen tot een leeftijd van 35 dagen. Ook deze aanpak heeft zich bewezen.

Daarbovenop is de afgelopen jaren door de partijen in de keten geïnvesteerd in verbetering van kwaliteit van transportmiddelen (geklimatiseerd transport, flexibele drinkspenen) en een verhoging van bewustwording over eigen handelen door benchmarking (KalfOK, sterftekengetal voor de melkveehouderij), workshops, het inschakelen van een procesbegeleider in de kalverhouderij gericht op kalvergezondheid en het terugdringen van antibioticagebruik.

Ontwikkelingen

Sectorale ontwikkelingen

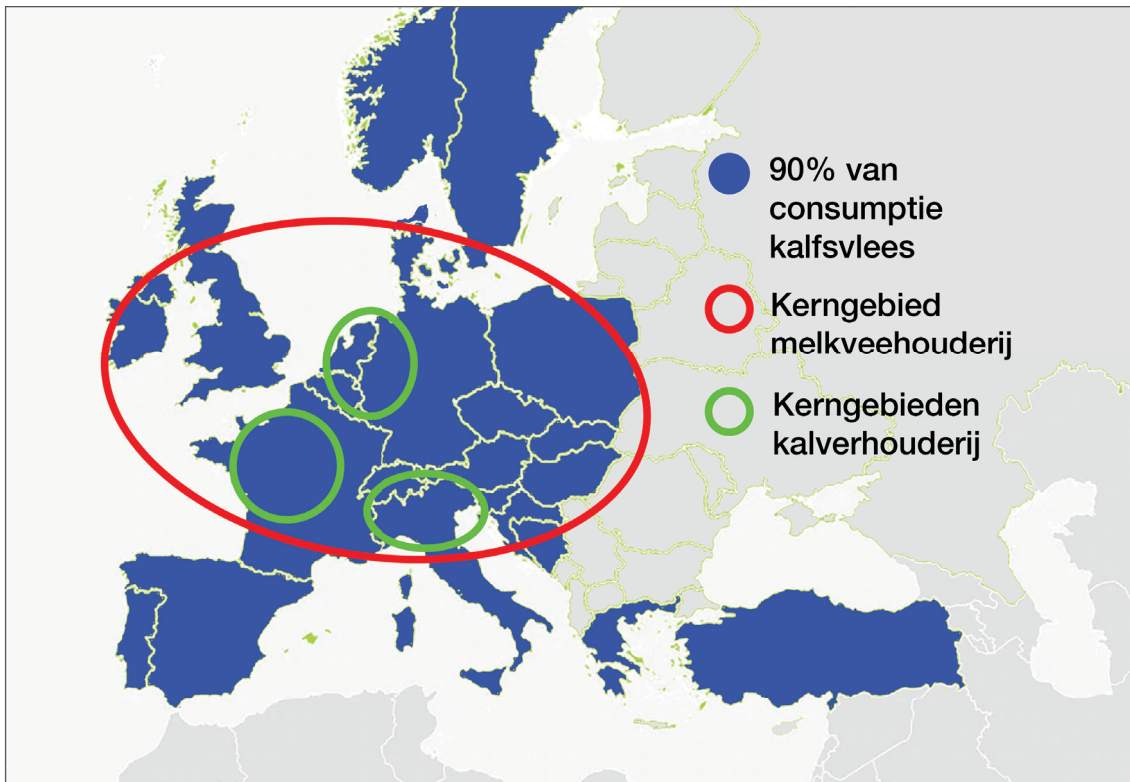
Als gevolg van voorgenomen nationaal beleid over stikstof met een transitie naar brongerichte emissiearme stalsystemen, gebiedsgericht beleid en opkoop van bedrijven, de klimaatdoelstelling, maar ook de sectorale ontwikkeling door vergrijzing en het ontbreken van opvolgers, wordt een krimp van zowel de melkvee- als kalverhouderij voorzien.

EU- en NL-ontwikkelingen

Na de herziening van de EU-diergezondheidswetgeving, evalueert de EU-commissie in het kader van de Farm-to-Fork-strategie momenteel de dierwelzijnsregelgeving. Wetgeving rondom transport en huisvesting van dieren zal de komende jaren worden geactualiseerd. Daarbij zal de EU-commissie ook een positie innemen ten aanzien van het EU-burgerinitiatief om individuele huisvesting van dieren te beëindigen ("End the Cage Age").

Daarnaast heeft het ministerie van LNV de Raad voor Dierenaangelegenheden gevraagd om een zienswijze over de randvoorwaarden voor de veehouderij van de toekomst. De RDA heeft inmiddels een zienswijze opgeleverd¹.

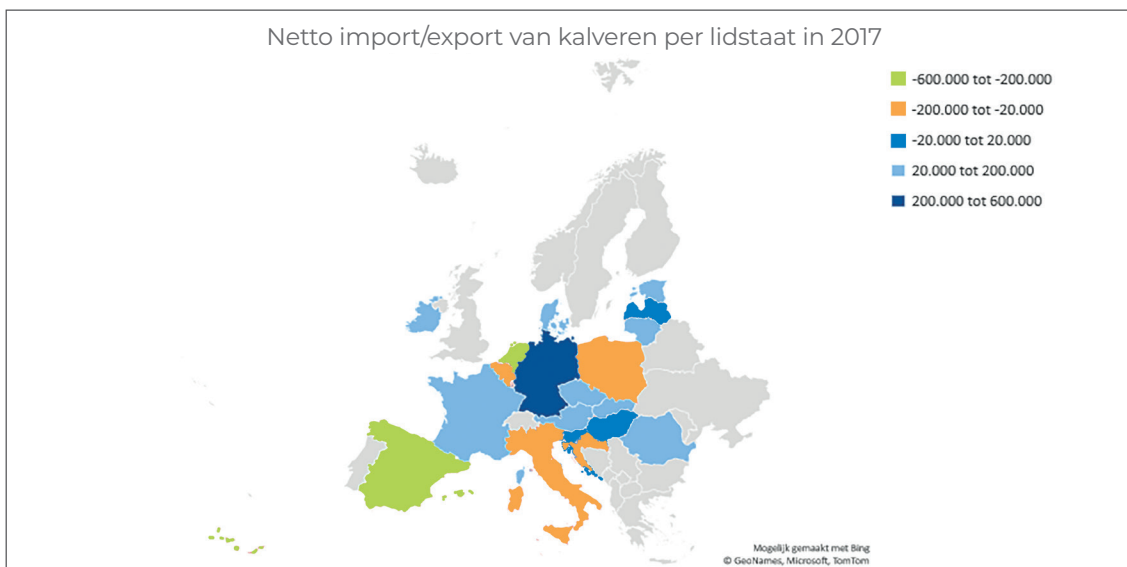
¹ RDA Dierwaardige veehouderij [Zes leidende principes dierwaardige veehouderij | Nieuwsbericht | Raad voor Dierenaangelegenheden \(rda.nl\)](#)

Ontwikkelingen kalfsvlees

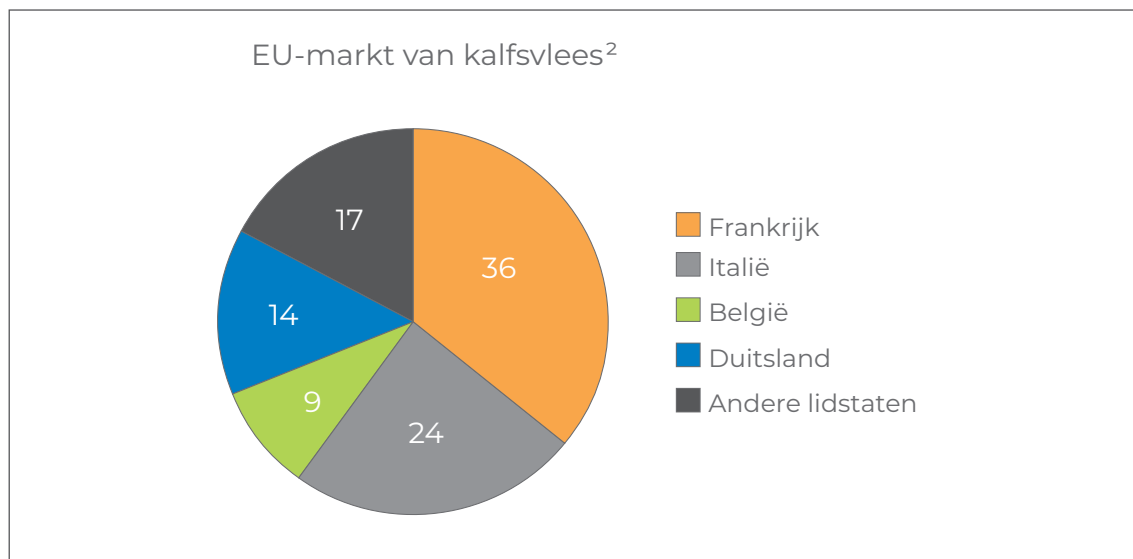
De Nederlandse kalversector ontleent haar bestaan aan de melkveehouderij in Noordwest Europa. In 2021 was ruim 90% van de kalveren afkomstig uit deze regio. Door de concentratie van de kalverhouderij in Nederland kunnen efficiency voordelen worden behaald, waardoor de kalversector concurrerend kan zijn ten opzichte van de eveneens in regio's geconcentreerde kalverhouderij in Zuid-Europese lidstaten, waar tevens de belangrijkste afzetmarkten voor kalfsvlees zijn geconcentreerd.

De helft van de kalveren in de Nederlandse kalverhouderij is afkomstig uit de Nederlandse melkveehouderij. De andere helft van de kalveren in de Nederlandse kalverhouderij bestaat voor ruim 75 procent uit kalveren uit de Duitse melkveehouderij.

De import van kalveren naar Nederland fluctueert en is mede afhankelijk van het aanbod van voor de kalverhouderij geschikte kalveren uit Nederland. De laatste 10 jaar was de gemiddelde import ca. 815.000 kalveren. De gemiddelde import over de afgelopen 5 en 2 jaar was resp. 785.000 en 760.000 kalveren.

De afzet van kalfsvlees in de EU vindt voor 60% plaats in Frankrijk en Italië. Op de markten in Duitsland en België vindt 25% van de afzet van kalfsvlees in de EU plaats. Italië, Duitsland en Frankrijk zijn ook de belangrijkste afzetmarkten voor kalfsvlees uit Nederland. De afzet in eigen land bedraagt 10% en de overige 5% wordt buiten het EU-continent afgezet.

In dit routeplan worden de uitdagingen en opgaven behandeld in de verschillende fasen in de levensloop van het kalf (zie hieronder). De verzamelde kennis uit het Kalf Volg Systeem wordt continu gebruikt om de zorg voor het kalf in de keten te verbeteren. De verschillende fasen in de levensloop van het kalf zijn achtereenvolgens: op de fokkerij, geboorte op het geboortebedrijf, het transport oftewel de transitiefase, de verzamelcentra, de kalverhouderij en de weerbaarheid van het kalf.

² Kalfsvlees: vlees van kalveren tot en met 8 maanden leeftijd. Vlees van kalveren van 8 tot 12 maanden wordt in de 3 belangrijkste afzetmarkten niet als kalfsvlees bestempeld maar als jong rundvlees (F,D) of als aparte categorie (It, vitellone).

In de keten:

Fokkerij

Uitdaging/opgave:

De fokkerij dient binnen het concept van een dierwaardige veehouderij te passen en de integriteit/ eigenheid van het dier te ondersteunen.

Het fokdoel voor melkvee is in de loop der jaren veranderd van alleen focus op productie van melk naar aandacht voor productie, levensduur, gezondheidskenmerken en exterieur. Melkveehouders selecteren van welke koeien ze nakomelingen aan willen houden met als doel melkproductie en welke koeien ze met een vleesras insemineren. Bij het insemineren is het productiedoel van het kalf een overweging voor de melkveehouder. Een deel van de melkveestapel wordt gekruist met een vleesras voor een hogere opbrengst voor de melkveehouder bij verkoop van het kalf bestemd voor de kalfvleesproductie.

N.B. Fokkerij is in deze notitie beperkt tot selectie voor verbetering ten behoeve van de kalfsvleesproductie.

Actie

- ▶ Stimuleren van bewustwording over het productiedoel van het kalf dat de melkveehouderij verlaat en welke keuzes daarbij gemaakt kunnen worden.

In de keten:

Geboorte en geboortebedrijf

Uitdaging/opgave:

Er leven vragen over de zorg voor kalveren: over sterfte van kalveren rond geboorte, moet het kalf niet door de koe zelf worden verzorgd en moeten koe en kalf niet langer bij elkaar blijven?

De melkveesector heeft de afgelopen jaren geïnvesteerd in een betere gezondheid en welzijn van het kalf. Er wordt gewerkt vanuit een meerjarige aanpak, waar ingezet wordt op de aspecten bewustwording, continue verbetering, kennisuitwisseling en onderzoek. Onder andere door de aanpak van IBR en BVD, maar ook door ontwikkeling van het managementinstrument KalfOK. De vanaf 2016 ingezette acties hebben geleid tot een reductie van de kalversterfte en een verbetering van de kalveropfok. Naar verwachting werkt dit ook in positieve zin door in de kalverhouderij³.

In het PPS- onderzoek "Kansen voor het Kalf in de keten" dat in 2022 wordt opgeleverd wordt nieuwe kennis opgedaan op het gebied van: kwaliteit van biest/biestmanagement en de impact op het kalf; voor- en nadelen van het scheiden van kalf van de koe direct of kort naar de geboorte en reductie van de transitietijd tussen melkveehouderij en kalverhouderij. Hiermee ontwikkelt de melkveesector (wetenschappelijke en praktische) kennis en inzichten over de relatie tussen koe en kalf en een langere verblijfsperiode van kalveren op het melkveebedrijf. Veel melkveehouders meten standaard de biestkwaliteit bij geboorte van het kalf. Bij een matige of onvoldoende kwaliteit wordt dit met de dierenarts besproken als onderdeel van het Bedrijfsgezondheidsplan (BGP). Goede biestvoorziening is de basis voor een goede weerbaarheid en gezondheid van het kalf; daar zijn melkveehouders zich van bewust. De melkveehouder kan de koe bij afkalven hulp bij een (moeilijke) geboorte geven. Kalversterfte voor of bij de geboorte komt net als in de natuur voor, ondanks de hulp die kan worden geboden. De melkveehouder kan de kalversterfte na geboorte verlagen door goede zorg en tijdige en kwalitatief goede biestverstrekking en hygiëne in de stal te bevorderen.

Al deze kennis en inzichten hebben tot doel voor de praktijk 'best practices' en innovatieve houderijvormen te ontwikkelen om de kalveropfok op het melkveebedrijf verder te optimaliseren.

Een langere verblijfsperiode van het kalf op het geboortebedrijf vraagt van zowel de melkveehouder, kalverhandel, verzamelcentrum, transporteur als de kalverhouder aanpassingen. 'Best practices' voor een langere verblijfsperiode op het geboortebedrijf moeten in onderlinge afstemming met de kalversector worden ontwikkeld ter bevordering van een soepele overgang van het melkvee- naar het kalverbedrijf. Bijna alle kalveren (bestemd voor zowel de melkvee- als kalverhouderij) worden nu de eerste 14 dagen individueel gehuisvest. Zo kan de melkveehouder elk individueel kalf passende zorg bieden. Niet iedere melkveehouder is bekend met de opfok van kalveren ouder dan 14 dagen die bestemd zijn voor de kalfsvleesproductie. Ook is niet iedere melkveehouder gewend aan en ingericht om kalveren niet langer in iglo's of andere vormen van

³ <https://edepot.wur.nl/529430#:~:text=De%20niet%2D%20geoomerkte%20kalversterfte%20was,ontwikkeling%20in%20de%20hele%20sector.>

individuele huisvesting te kunnen opfokken. Voor een optimale overgang naar een langere verblijfsperiode al dan niet gecombineerd met groepshuisvesting op het melkveebedrijf is momenteel geen of onvoldoende kennis aanwezig. Deze dient ontwikkeld te worden. Een langere verblijfsperiode op het geboortebedrijf heeft in theorie mogelijk positieve effecten op gezondheid en welzijn. Maar de uitwerking naar de dagelijkse praktijk dient zorgvuldig te worden opgepakt om averechtste effecten op diergezondheid en welzijn te voorkomen. Daarnaast heeft een langere verblijfsperiode ook consequenties voor de carbon footprint (klimaat), emissies (milieu en klimaat) en bedrijfsvoering (aanpassing huisvesting incl. kosten, economie).

Met de invoering van het Kalf Volg Systeem (KVS) zijn de kwaliteitsborgingssystemen van melkveehouderij, handelaar én kalverhouderij verbonden. Alleen kalveren die geschikt zijn voor de kalverhouderij worden meegenomen door de handelaar naar de kalverhouderij. Geschikte kalveren zijn nu: kalveren van minimaal 14 levensdagen en maximaal 35 dagen leeftijd (op basis van I&R geboortemelddatum) en minimaal 36 kg zwaar. Ze moeten gezond zijn. Een langere verblijfsperiode op het geboortebedrijf vergt aanpassingen van de KVS-criteria voor geschikte kalveren. De zorg voor het kalf in de keten kan versterkt worden met de registratie van gegevens over de gezondheidsstatus (bijvoorbeeld Bovine Virus Diarrhea, BVD) en weerstand (bijvoorbeeld IgG⁴-uitslagen) van het kalf. Deze kan benut worden bij een verdere uitwisseling van informatie over de weerbaarheid en gezondheid van het kalf vanuit de melkveehouderij naar de kalverhouderij en vice versa.

Acties

- ▶ Ontwikkelen van best practices voor de relatie tussen koe en kalf.
- ▶ Ontwikkelen van best practices voor een langere verblijfsperiode van het kalf op het geboortebedrijf, in afstemming met kalverhouderij.
- ▶ Ontwikkelen best practices voor groepshuisvesting van pas geboren kalveren op het geboortebedrijf.
- ▶ Delen van diergezondheids- en weerstandgegevens over de kalveren met de ketenpartners.
- ▶ Onderzoek naar bruikbare informatie voor gegevensuitwisseling in de keten (KVS) voor veehouders welke hij/zij kan gebruiken om zijn management te verbeteren en als beloningsmodel in de keten kan dienen, met als doel zorg voor het jonge dier te verbeteren.
- ▶ Bij deze ontwikkelingen dienen de benodigde investeringen, kosten en gevolgen voor de kostprijs in beeld gebracht te worden.

4 Immunoglobuline G: een antistof in de biest die zorg voor afweer van het pasgeboren kalf

In de keten:

Transitiefase

Uitdaging/opgave:

(Lange afstands)Transport en import zijn terugkerende punten in de maatschappelijke discussie. Doel van de Nederlandse kalversector is een optimale verwaarding van het kalf in de belangrijkste afzetmarkten. Voor het verdienvermogen in de keten is hiervoor voldoende schaalgrootte nodig.

De afgelopen jaren is door de partijen geïnvesteerd in een soepele overgang van het kalf van het geboortebedrijf naar het kalverbedrijf. Zowel in de voorbereiding op het transport, tijdens transport en in de opvang op het kalverbedrijf na het transport. Denk aan verbeterde opvang van de kalveren op buitenlandse verzamelcentra, invoering van flexibele drinkspenen op lange afstandstransporten en informatie over aankomsttijden van importtransporten voor de ontvangende kalverhouder om een optimale opvang mogelijk te maken. Uit recent onderzoek⁵ blijkt dat de kalveren binnen 48 uur na (ook lang) transport weer hersteld zijn (en hun normale bloedwaarden hebben). Voor zover nog niet gebeurd, zal de ontwikkelde kennis de komende tijd worden geïmplementeerd. De kwaliteitsregeling Quality Livestock Transport (QLT) zal in de komende jaren uitgebreid worden met het transport van kalveren. Daarmee zal de kwaliteit van het transport vanaf het verzamelcentrum naar de kalverhouder ook geborgd worden. Daarnaast loopt nog onderzoek naar toekomstig bestendig diertransport (PPS). Uitkomsten van dit onderzoek zullen door de sector toegepast gaan worden in praktijk om het welzijn van de kalveren onderweg nog meer te garanderen. De sector heeft de laatste jaren een transportprotocol voor extreme temperaturen opgesteld voor transport van kalveren. Deze functioneert, ook volgens NVWA-rapportages⁶, goed. Het protocol wordt uitgebreid naar koude weersomstandigheden en zal worden ontwikkeld in samenwerking met de transportsector.

De invoering van KVS heeft bijgedragen aan een verbetering van de kwaliteit van het kalf, welke aangevoerd wordt op de kalverhouderij, met minder sterfte en antibioticagebruik als gevolg. In de komende jaren zal het aantal punten waar de handelaar in het kader van KVS op gecontroleerd wordt, verder uitgebreid worden. De volgende stap is een verdere uitwisseling van informatie over de weerbaarheid en gezondheid van het kalf vanuit de melkveehouderij naar de kalverhouderij en vice versa.

De rundergezondheidsstatus in een land is een belangrijke randvoorwaarde bij de import van kalveren. De Nederlandse kalversector importeert niet (of onder voorwaarden) uit een land indien sprake is van (beperkt) verhoogd risico van insleep van besmettelijke dierziekten. Daarnaast investeert de kalversector als onderdeel van de rundersector in nationale bestrijdingsprogramma's voor IBR en BVD. In de komende jaren zal de kalversector mede als gevolg van deze nationale bestrijdingsprogramma's de import uit verre bestemmingen beëindigen. De voortgang van het bestrijdingsprogramma voor BVD heeft per 2024 als

5 Marcato et al. (2020): J. Dairy Sci. 103:3505–3520. Effects of pretransport diet, transport duration, and type of vehicle on physiological status of young veal calves.

6 <https://www.nvwa.nl/binaries/nvwa/documenten/dier/dierenwelzijn/welzijn/inspectieresultaten/inspectieresultaten-dierenwelzijn-veetransport-bij-extreme-temperaturen-2020/Inspectieresultaten-veetransport-bij-extreme-temperaturen-2020.pdf>

consequentie dat import van kalveren uit voormalig Oost-Europa niet langer mogelijk is. Het bestrijdingsprogramma voor IBR zal er mogelijk toe leiden dat import uit Ierland vanaf 2025/2026 niet langer mogelijk zal zijn. De Nederlandse kalvesector kent dan alleen nog import uit de Noordwest Europese regio. De import uit nabije regio's vindt veelal plaats door Nederlandse transportbedrijven met een relatief groot aandeel van klimaat gereguleerde transportmiddelen. Hierdoor zal een versnelde doorschakeling naar klimaat gereguleerde transportmiddelen plaatsvinden.

Een eventuele verlenging van de verblijfsperiode op het geboortebedrijf zal effect hebben op de arbeidsomstandigheden van de vervoerders en de beladingsgraad (ligruimte, stahoogte en bedding) van de kalveren in de transportmiddelen. Momenteel is hierover geen of onvoldoende kennis aanwezig en dient deze ontwikkeld te worden.

Acties

- ▶ Beëindigen import uit niet-BVD-vrije lidstaten (o.m. voormalig Oost-Europa) per 2024.
- ▶ Beëindigen import uit niet-IBR-vrije lidstaten (o.m. Ierland) mogelijk per 2025/2026.
- ▶ Ontwikkelen van best practices beladingsadviezen qua ligruimte, stahoogte en bedding bij verlengde verblijfsperiode. Bij deze ontwikkelingen dienen de benodigde investeringen, kosten en gevolgen voor de kostprijs in beeld gebracht te worden.
- ▶ Het transport van kalveren borgen en onder brengen in QLT.
- ▶ Effect van transport van oudere kalveren op de arbeidsomstandigheden van vervoerders in kaart brengen.
- ▶ Uitbreiding van het transportprotocol naar koude weeromstandigheden.
- ▶ Onderzoek naar bruikbare informatie voor gegevensuitwisseling in de keten (KVS) voor veehouders welke hij/zij kan gebruiken om zijn management te verbeteren en als beloningsmodel in de keten kan dienen, met als doel zorg voor het jonge dier te verbeteren.

In de keten:

Verzamelcentra

Uitdaging/opgave:

Er leven vragen over de structuur van de keten voor kalveren. Daarbij zijn er veel contacten tussen kalveren van vele herkomstadressen op verzamelcentra en binnen de kalverbedrijven. Op deze vragen dient de sector antwoord te geven.

De Nederlandse kalversector ontleent haar bestaan aan de melkveehouderij in Noordwest Europa. De melkkoeien op het bedrijf kalven jaarrond, waardoor wekelijks één of enkele kalveren worden geboren. Deze praktijk past goed bij de bedrijfsvoering in de Noordwest Europese melkveehouderij. Om de kalveren optimaal te kunnen verwaarden, worden als gevolg daarvan dieren van veel verschillende herkomstadressen bijeengebracht. Op deze verzamelcentra vindt selectie naar kwaliteit plaats en gaan kalveren vervolgens in gesorteerde, homogene groepen naar een kalverbedrijf. Het verder uitwisselen van gegevens binnen het Kalf Volg Systeem kan bijdragen aan selectie op kwaliteit. Uitbetalen op kwaliteit anders dan gewicht en soort, kan mogelijk bijdragen aan verdere kwaliteitsverbetering in de keten.

Onderzoek zal worden gedaan naar waar efficiëntie met betrekking tot het verzamelen en transport verbeterd kan worden. Wat is de beste route voor het kalf?

Afgelopen jaren is onderzoek uitgevoerd naar de “best practices” om enerzijds de zorg voor het kalf gedurende het vervoer en op het verzamelcentrum te verbeteren, zoals het voeren. Het voeren van melk op verzamelcentra kan de start van kalveren op het kalverbedrijf wellicht verbeteren, maar het effect lijkt beperkt⁷. Anderzijds wordt op beperkte schaal geëxperimenteerd met een rechtstreekse aanvoer van kalveren van het geboortebedrijf naar het kalverbedrijf. Vanwege de qua gezondheid gewenste all-in, all-out werkwijze op kalverbedrijven en vanwege de bedrijfsomvang, komen deze rechtstreeks van het geboortebedrijf aangevoerde kalveren op het kalverbedrijf alsnog met kalveren afkomstig van verzamelcentra bij elkaar. Voordelen van een rechtstreekse aanvoer kunnen liggen in een kortere transitietijd en meer rust voor de kalveren. Nadelen van een rechtstreekse aanvoer zijn bovendien minder uniforme koppels, de vele transportbewegingen en het ontbreken van door de overheid erkende reinigings- en ontsmettingsfaciliteiten op de kalverhouderij. Bij een onverhoopte uitbraak van een besmettelijke ziekte leveren deze laatste twee extra risico's op voor zowel de melkveehouderij als de kalverhouderij. Voor een optimale opvang op het kalverbedrijf en daarmee goede zorg van het kalf direct na aanvoer, is informatie over het aankomsttijdstip van de kalveren voor de kalverhouder en -eigenaar van belang. Voor deze meldingen wordt een infrastructuur ontwikkeld.

Acties

- ▶ Afnemers van Nederlandse kalveren informeren over verwachte aankomsttijd op het kalverbedrijf.
- ▶ Mogelijkheden voor melkvoeding op verzamelcentra onderzoeken.
- ▶ Onderzoek naar efficiëntie in de keten. Best practices formuleren: wat is het beste voor het kalf? Balans zoeken tussen dierenwelzijn en risico op verspreiding van dierziektes.
- ▶ Protocollen en werkwijzen op verzamelcentra daar waar mogelijk optimaliseren (KVS-bewaking leeftijd, gewicht, gezondheid, etc.).

⁷ Marcato et al, 2020. Transport of young calves. Frontiers in Vet. Science 7, 1076

In de keten:

Kalverhouderij

Uitdaging/opgave:

In de aanloop naar de herziening van de EU-welzijnsregelgeving vinden discussies plaats over de leeftijd van de kalveren bij afvoer van het geboortebedrijf en individuele huisvesting in de melkveehouderij en bij opvang de eerste weken op het kalverbedrijf. De minimum leeftijd van 14-dagen en individuele huisvesting op het kalverbedrijf zijn vaste wetmatigheden in de huidige bedrijfsvoering. Aanpassing van de leeftijd bij afvoer en/of individuele huisvesting zal aanzienlijke impact hebben op de bedrijfsuitrusting en bedrijfsvoering in zowel de melkveehouderij als de kalverhouderij (net als voor het tussenliggende transport). Een goede overgang zal tijd kosten.

In de kalverhouderij wordt ingezet op een algehele verlaging van het antibioticagebruik met name in de startfase. De SDa rapporteert over de periode 2017-2020 een algehele verlaging van het antibioticagebruik van 24%. Dit routeplan draagt bij aan het verhogen van de weerbaarheid en gezondheid van het kalf en daarmee aan een verdere verlaging van het antibioticagebruik. Daarnaast worden in de rosé eindfase kalverhouders met een structureel veelgebruik al verplicht tot het inroepen van begeleiding. Op basis van de resultaten uit het Kritische Succesfactoren (KSF III) onderzoek dat voor medio 2022 wordt afgerond, zal een vergelijkbare aanpak ook worden ingevoerd bij de overige bedrijven met structureel veelgebruik van antibiotica.

De kalversector investeert als onderdeel van de rundersector onder andere in het nationale bestrijdingsprogramma voor BVD. In de rundersector is afgesproken om per 2024 niet-BVD-vrije kalveren niet langer te kunnen afvoeren naar de kalverhouderij. Vanaf 2024 beëindigt de kalversector in lijn hiermee de import van nuka's uit lidstaten zonder BVD-bestrijdingsprogramma.

Momenteel loopt een ontwerptraject naar de kalverstal van de toekomst, waarin opgaven voor emissies integraal met diergezondheid, welzijn, stalklimaat, etc. worden behandeld. Het toepassen van weidegang (en/of biologisch) blijft binnen de kalverhouderij een niche, aangezien het niet aansluit op de overwegende marktvraag naar kalfsvlees (jonger dan 8 maanden) en de meeste kalverhouders daarvoor niet over voldoende grond beschikken. Daar komt dan nog het negatieve effect op de footprint van kalfsvlees versus rundvlees uit stierenhouderij⁸ bovenop.

N.B. De omschakeling naar welzijnsvriendelijke vloeren is voorzien binnen de transitie naar brongerichte emissiearme stalsystemen (zie sectorplan⁹). De in het sectorplan genoemde 10 demostallen zijn momenteel in voorbereiding en ontwikkeling.

De eerste weken op het kalverbedrijf zijn de belangrijkste voor een optimale houderijfase. Op

⁸ Blonk Consultants, 2020. Trendanalyse milieuprestaties Nederlands kalfsvlees

⁹ Sectorplan Versnelling verduurzaming kalversector

het kalverbedrijf wordt bij aanvoer van de kalveren vaak extra arbeid ingeschakeld om de juiste zorg en aandacht te verlenen aan het kalf. Door tijdelijke individuele huisvesting van jonge kalveren krijgen de kalveren aandacht en zorg die jonge dieren nodig hebben. Het verlenen van goede zorg kan op het melkveebedrijf anders zijn dan op het kalverbedrijf. Bijvoorbeeld gebruik van speenemmers bij de melkveehouder leidt tot het opnieuw moeten leren drinken bij de kalverhouderij waar niet gewerkt wordt met speenemmers. In de huidige praktijk worden deze verschillen opgemerkt en door de extra zorg op het kalverbedrijf ondervangen. De vraag is of dat bij een verlengde verblijfsperiode op het geboortebedrijf en uitfasering van individuele huisvesting nog voldoende is. Meer waarschijnlijk vergt dit op elkaar aansluitende managementaanpassingen bij zowel de melkvee- als kalverhouder.

Acties

- ▶ Ontwikkelen best practices voor opvang van oudere kalveren in groepshuisvesting in afstemming met best practices op het geboortebedrijf.
- ▶ Beëindiging van import van nuka's uit lidstaten zonder een BVD-bestrijdingsprogramma.
- ▶ Uitkomsten en ontwikkelde tool uit KSF toepassen op kalverbedrijven met structureel veelgebruik van antibiotica.
- ▶ Stimuleren van investeringen in welzijnsvriendelijke vloersystemen.
- ▶ Ontwerpen van kalverstal van de toekomst.
- ▶ Bij deze ontwikkelingen dienen de benodigde investeringen, kosten en gevolgen voor de kostprijs in beeld gebracht te worden.

In de keten:

Weerbaarheid van het kalf

Uitdaging/opgave:

Bij het verbeteren van goede zorg voor het kalf staat de weerbaarheid van het kalf centraal. Door alle betrokken veehouders in de keten inzicht te geven in de prestaties op het gebied van zorg voor jonge dieren zal de bewustwording verder toenemen en worden veehouders intrinsiek gemotiveerd de zorg voor kalveren naar een hoger niveau te tillen.

De zorg voor jonge dieren staat regelmatig in de schijnwerpers. Vaak wordt het onderwerp vanuit een single issue (bijv. de sterfte, antibioticagebruik of longaandoeningen) benaderd. Enkel de focus op een single issue zal leiden tot een waterbedeffect en zal niet het gewenste resultaat geven. De melkveehouderij heeft diverse kengetallen (KalfOK, sterftekengetal) ontwikkeld die de melkveehouder inzage geeft en handvatten biedt voor verbeteractiviteiten voor de kalveren die op het melkveebedrijf blijven. Jaarlijks wordt KalfOK op sectorniveau gemonitord en worden de resultaten gepubliceerd in de sectorrapportage Duurzame Zuivelketen. Daarnaast wordt gemonitord of de KalfOK aanpak voor goede kalverzorg ook leidt tot de gewenste effecten, zoals een afname van kalversterfte (wordt bijgehouden in de Rundermonitoring van GD).

De kalversterfte in de kalverhouderij ligt lager dan bij leeftijdsgenoten in de melkveehouderij. Waarom dat zo is, is op dit moment niet te verklaren. Inzicht op basis van vergelijkbare kengetallen over de zorg voor het jonge dier in de kalverhouderij ontbreekt nog, maar worden momenteel ontwikkeld. Dit maakt een start met gegevensuitwisseling van zorggegevens tussen melkveehouderij én kalverhouderij in de komende jaren mogelijk. De prevalentie van longaandoeningen in de kalverhouderij als indicator voor de zorg van het kalf verdient aandacht. Momenteel bestaat onvoldoende kennis over de ontwikkeling van longaandoeningen bij jonge kalveren in de kalverhouderij, ook in vergelijking met kalveren in de melk- en vleesveehouderij, om een zinvolle aanpak te kunnen ontwikkelen.

De volgende stap is een verdere uitwisseling van informatie over de weerbaarheid en gezondheid van het kalf vanuit de melkveehouderij naar de kalverhouderij en vice versa. Hiermee ontstaat als het ware een cirkel van fokkerij tot en met de kalverhouderij en weer terug. Informatie wordt met het kalf meegegeven de keten in, en komt via de monitoring van de weerbaarheid en gezondheid in de kalverhouderij weer beschikbaar voor de voorliggende ketenschakels fokkerij, melkveehouderij en veehandel.

Acties

- ▶ Onderzoek naar bruikbare informatie voor gegevensuitwisseling in de keten (KVS) voor veehouders welke hij/zij kan gebruiken om zijn management te verbeteren en als beloningsmodel in de keten kan dienen, met als doel zorg voor het jonge dier te verbeteren. Hierbij zoveel mogelijk uitgaan van gegevens welke al vastgelegd worden om administratieve last tot een minimum te beperken. Een benchmark introduceren zodat betrokkenen in de keten van elkaar leren. Bijv. beschikbaarheid IgG waarden, BVD-status, succesvolle kalveren en mogelijk nieuwe gegevens ontsluiten.
- ▶ Kennisontwikkeling over prevalentie van longaandoeningen bij kalveren in de rundveehouderij breed, om nader plan van aanpak te ontwikkelen.

Samenvattend

Om goede zorg voor het kalf door de keten heen te optimaliseren streven partijen in de keten (melkveehouderijsector, kalversector en kalverhandel en veetransport) naar een intensievere samenwerking met overheid en maatschappij om zo bij te dragen aan lekkere, voedzame, smaakvolle en maatschappelijk gewaardeerde zuivel- en vleesproducten. Het voorliggende routeplan is een integrale update van de betreffende delen gericht op de goede zorg voor het kalf van de bestaande sectorale verduurzamingsplannen vanuit de zuivel- en kalversector tot 2030.

Het routeplan voor goede zorg voor het kalf strekt zich uit vanaf het moment dat een koe wordt geïnsemineerd tot en met het moment dat het kalf geslacht wordt. Voor iedere fase – fokkerij, geboortebedrijf, transitie, verzamel(structuur) en kalverhouderij in de keten zijn acties geformuleerd die ieder op zich moeten bijdragen aan het doel: goede zorg voor het kalf. Om daarbovenop de zorg voor het kalf te verbeteren c.q. de weerbaarheid en gezondheid van het kalf te verhogen, is samenwerking en informatie-uitwisseling tussen alle betrokken schakels een belangrijke sleutel. De komende jaren zal het Kalf Volg Systeem verder worden uitgebouwd tot een compleet kennisinformatiesysteem voor alle schakels in de keten. Met de verzamelde kennis kunnen partijen in de keten de zorg voor het kalf nog verder verbeteren.

Het routeplan is het startpunt voor een dialoog met de achterban, overheid en maatschappij. De partijen in de keten beogen daarbij een integrale, periodieke toetsing om zodoende continu te kunnen anticiperen en antwoorden te hebben op ontwikkelingen en vraagstukken.

Bijlage

Uitgevoerde acties uit Plan Vitaal, Gezond en Duurzaam Kalf, 2016

In 2016 hebben de Nederlandse melkveehouderij, vleeskalversector en Vee&Logistiek Nederland het plan 'Vitaal, Gezond en Duurzaam kalf' gepresenteerd. Kern van het plan is "Een optimale zorg voor het kalf". Het plan streeft naar transparantie: vanaf het moment dat een koe wordt geïnsemineerd tot en met het moment dat het kalf geslacht wordt. Met het plan gaan alle schakels in de keten (melkveehouderij, kalverhandelaren, verzamelcentra en vleeskalverhouderij) met elkaar informatie uitwisselen over het kalf met als doel het verbeteren van de zorg voor het kalf door de keten heen. Het plan 'Vitaal, Gezond en Duurzaam kalf' is meer dan alleen de uitrol van het KalfVolgSysteem (KVS). Melkveehouderij, transport, collecterende kalverhandel, verzamelcentra én vleeskalverhouderij hebben ook ieder afzonderlijk stappen genomen (zoals bijvoorbeeld de melkveehouderij dat KalfOK heeft ontwikkeld) om de kwaliteit van het Nederlandse kalf verder te verbeteren. Ook zijn een tweetal onderzoeken 'PPS Kansen voor het Kalf in de keten' en 'PPS Vitaal&Gezond kalf' in de afrondende fase.

Melkveehouderij

Vanaf 2011 zijn diverse projecten rondom kalverzorg, aanpak IBR/BVD, aanpak Salmonella/ParaTBC opgepakt. De kwaliteitssystemen van zuivelondernemingen maken sinds 2016 onderscheid tussen kalveren en jongvee enerzijds en melkgevende dieren anderzijds. Voor kalveren en jongvee gelden een aantal specifieke eisen onder meer op het gebied van voeding, huisvesting en verzorging. Bedrijven die hier niet aan voldoen, worden uitgesloten van melklevering. Melkveebedrijven moeten sinds 2012 beschikken over een bedrijfsgezondheidsplan en een bedrijfsbehandelplan, opgesteld in samenspraak met een (erkende) dierenarts. Het bedrijfsgezondheidsplan (BGP) is aangepast, zodat de zorg voor jongvee een vast onderdeel is van het jaarlijks te evalueren BGP is.

LTO Nederland heeft, in samenwerking met verschillende zuivelorganisaties, bijeenkomsten over kalveropfok georganiseerd, waarbij de focus lag op communicatie en kennisuitwisseling. Tijdens bedrijfsbezoeken wisselen dierenartsen, jongveespecialisten, melkveebedrijven en kalverhouders kennis en ervaringen uit. Doel is om de gezondheid en de opfok van het Nederlandse kalf te verbeteren. In 2016 en 2017 heeft de ontwikkeling en validatie van Kalf-Opfok Kwaliteitscore (KalfOK) plaatsgevonden. Sinds 2018 wordt dit management systeem dat een benchmark en stimulans bevat voor continu verbeteren van kalveropfok aangeboden door zuivelondernemingen. In 2021 namen circa 92% van de Nederlandse melkveehouders deel. Vanaf 2018 hebben alle melkveehouders bovendien, inzicht in kalversterfte (d.m.v. het kalversterftekengetal in zuivelkwaliteitssystemen). Bedrijven met een hoge kalversterfte zijn verplicht om samen met hun dierenarts een plan van aanpak op te stellen om de kalversterfte te verlagen. In samenwerking met de KNMvD is een checklist en format plan van aanpak kalversterfte opgesteld. Daarnaast zijn er in samenwerking met de KNMvD informatiebijeenkomsten voor dierenartsen georganiseerd over totaal aanpak op kalveren vanuit de zuivelsector. Via de Duurzame Zuivelketen zijn melkveehouders in de gelegenheid gesteld om tegen sterk gereduceerde kosten een Videolearning jongveeopfok te volgen. In 2019 is 'goede zorg voor kalveren' ook opgenomen als doel binnen het hoofdthema 'Continu verbeteren van diergezondheid en -welzijn' van het programma Duurzame Zuivelketen.

De besmettelijke ziekten IBR en BVD berokkenen melkvee- en kalverbedrijven grote schade vanwege slechtere technische resultaten, verminderd welzijn, een hoger gebruik van antibiotica en uitval van dieren. Beide sectoren werken sinds 2014 samen aan een nationale bestrijdingsaanpak voor deze aandoeningen. Ambitie: volledige uitbanning van IBR en BVD. Een kengetal voor de melkveehouderij over succesvolle kalveren in de kalverhouderij is in ontwikkeling en komt in 2022 ter beschikking.

De zuivelsector blijft zoeken naar manieren om het welzijn van kalf en koe verder te verbeteren. Binnen PPS Kansen voor het Kalf in de keten worden nieuwe methoden (familiekuddes, kalvercrèches) op de voet gevolgd: wellicht bieden ze voor een aantal melkveebedrijven een goed alternatief.

Transport

Vee & Logistiek Nederland (V&LN) heeft een erkenningsregeling Erkende collecterende handelaar opgezet en geïmplementeerd. De regeling kent ca. 620 deelnemende collecterende kalverhandelaren. Deelname aan de erkenningsregeling betekent o.a. dat de kalveren voor afvoer van het geboortebedrijf worden beoordeeld op o.a. criteria voor minimaal 14 dagen leeftijd, geslacht, minimum gewicht en gezondheid. Kalveren die niet aan de criteria voldoen blijven op het geboortebedrijf.

De erkende collecterende kalverhandelaren hebben vooraf deelgenomen aan de workshop gezonde kalveren. Een nieuwe ronde workshop is voorzien in het najaar van 2022.

Vee & Logistiek Nederland is een onderzoek gestart naar toekomst bestendig diertransport. Het onderzoek is vertraagd als gevolg van Covid-19.

Verzamelen

Vee & Logistiek Nederland heeft een erkenningsregeling Verzamelcentra opgezet en geïmplementeerd. Er nemen 34 verzamelcentra deel aan de erkenningsregeling. Deelname aan de erkenningsregeling betekent o.a. dat de aangevoerde kalveren worden beoordeeld op o.a. criteria voor minimaal 14 dagen leeftijd, geslacht, minimum gewicht en gezondheid. Kalveren die niet aan de criteria voldoen kunnen niet naar een kalverbedrijf worden afgevoerd. Melding van transporten door verzamelcentra aan kalverhouders en -eigenaren staat op de planning voor 2022.

Kalverhouderij

In het bedrijfsgezondheidsplan (BGP) voor de kalverhouderij is een aparte module opgenomen gericht op de opvang van de kalveren in de eerste weken. In het kader van de import en weren van evt. ziekten is GT SKV ingericht zodat vooraf ieder transport de ID-codes en aankomstadres bekend zijn. Voor sommige landen geldt op basis van gezondheidscriteria dat geen SKV-certificaat (Bulgarije, Roemenië, VK) beschikbaar komt of aanvullende kanalisatie-voorwaarden (Ierland) gelden. De kalversector heeft per 2021 het gebruik van drinkspenen voor lang transport verplicht in de voorschriften van SKV-regelementen, waar voorwaarden aan import worden gesteld.

Het KalfVolgSysteem (KVS) is ingevoerd. Verdere gegevensuitwisseling staat op de planning voor de komende periode. Een kengetal voor de melkveehouderij over succesvolle kalveren in de kalverhouderij is in ontwikkeling en komt later in 2022 ter beschikking.

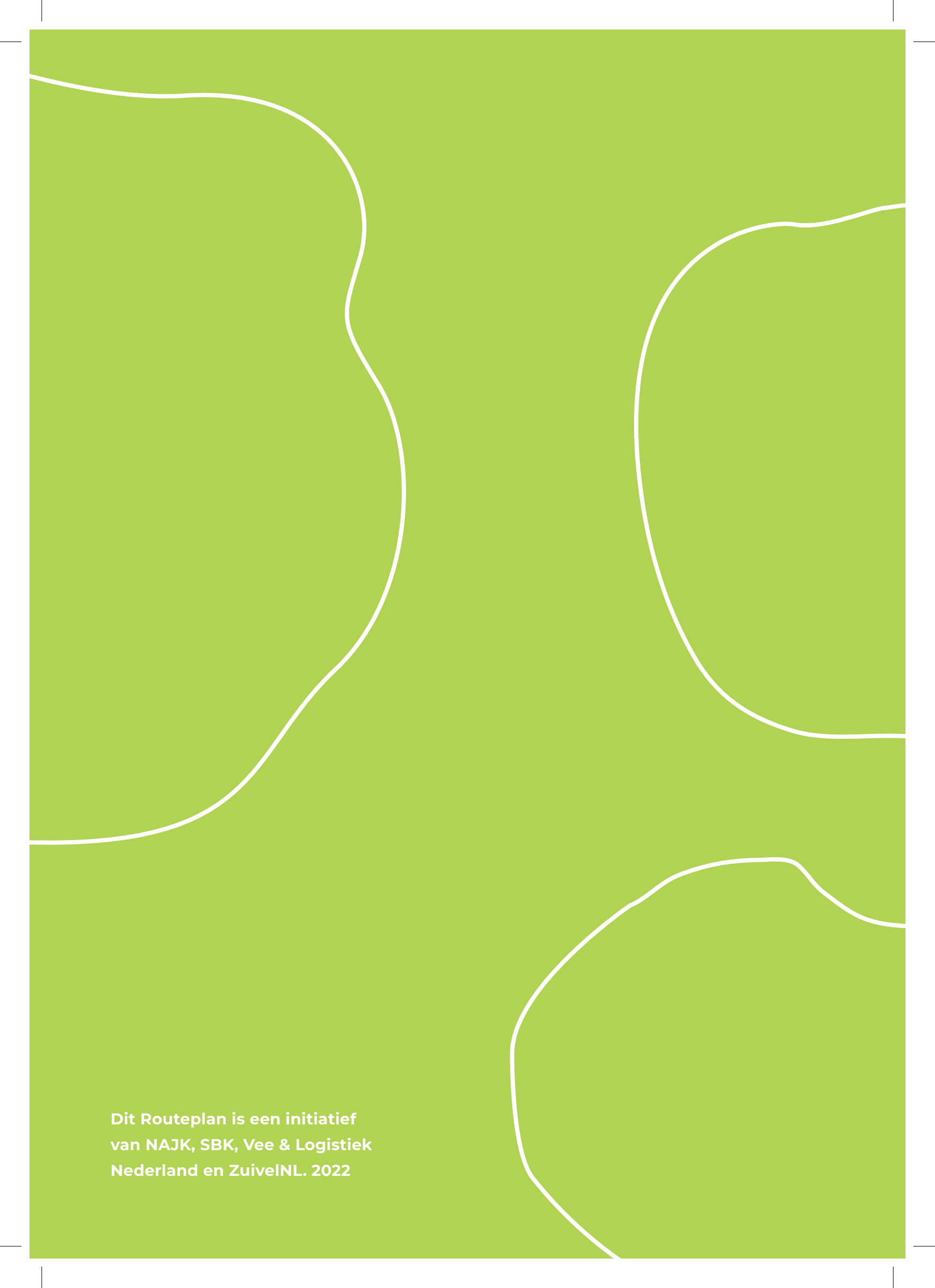
De kalversector participeert in de nationale bestrijdingsprogramma's voor IBR en BVD. Voor BVD zijn afspraken gemaakt om per 2024 niet langer niet-BVD-vrije kalveren uit Nederland af te nemen. Tegelijkertijd worden dan ook geen kalveren uit landen zonder een BVD-bestrijdingsprogramma meer afgenomen.

In samenwerking met LNV is onderzoek gedaan naar Kritische Succesfactoren voor de antibiotica-aanpak¹⁰. De afronding van het laatste onderdeel is in 2022 voorzien.

Kalverbedrijven moeten sinds 2012 beschikken over een bedrijfsgezondheidsplan en een bedrijfsbehandelplan, opgesteld in samenspraak met een (erkende) dierenarts. Het bedrijfsgezondheidsplan (BGP) is aangepast, zodat de zorg voor het kalf in de eerste 4 weken na aanvoer een vast onderdeel is van het jaarlijks te evalueren BGP is. Voor bewustwording en kennisuitwisseling is een project 'Kennisnetwerk kalveropfok' opgestart door LTO, waarbij de focus lag op communicatie en kennisuitwisseling tussen melkvee- en kalverhouders. De sector heeft in het kader van kennisdeling workshops georganiseerd gericht op de opvang gedurende de eerste 4 weken op het kalverbedrijf, een e-learningpakket Eveal ontwikkeld gericht op kalvergezondheid en parallel aan het onderzoekstraject Kritische Succesfactoren op beperkte schaal geëxperimenteerd met coaching van bedrijven met een hoog antibiotica-gebruik in de startfase.

Onderzoek (PPS Vitaal en gezond kalf) naar opvangcondities, transport en langere aanhoudperiode van kalveren op het geboortebedrijf. Deze PPS is vertraagd in de uitvoering en wordt in 2022 afgerond.

¹⁰ Wageningen Livestock Research, Onderzoek naar kritische succesfactoren voor een laag antibioticumgebruik bij vleeskalveren, 2017, <https://edepot.wur.nl/427965> en <https://edepot.wur.nl/507122>

Dit Routeplan is een initiatief
van NAJK, SBK, Vee & Logistiek
Nederland en ZuivelNL. 2022